

Barn af en kvinde

– *En anmeldelse af Din tavshed kan ikke beskytte dig af Audre Lorde*

skrevet af Jonas David Michell Nielsen, DPU · udgivet september 2021

Audre Lordes bog *Din tavshed kan ikke beskytte dig* består af udvalgte essays fra *Sister Outsider* fra 1984, udgivet af forlaget Mindspace og oversat af forfatter Shadi Angelina Bazeghi i 2020.

Audre Lorde var mange ting, og hun yndede at benævne sig således. Hun var Sort¹, forfatter, feminist, lesbisk, kvinde. Hun var amerikansk. Hun var offer for brystkræft og døde i 1992. For mig er hun også filosof, tænker og intellektuel på højde med de kanoniserede filosoffer, men ligesom f.eks. bell hooks og Franz Fanon støder man sjældent på hende i de kredse. Lorde kredser i sit forfatterskab om intersektionalitets-begrebet, hvilket bruges til at påpege, at vi er socialt og identitetsmæssigt disponerede på baggrund af forskellige kategoriseringer, der tillægges ulige værdi i samfundet. Lorde kan ikke isolere at hun er kvinde eller at hun er Sort. Begrebet introducerer hun for at vise, hvordan kampen for kvindefrigørelsen og anti-racisme overlapper, men at der i en specifik frihedskamp kan mangle opmærksomhed på, at magtforhold og undertrykkelse ikke kan forstås ud fra en enkelt isoleret identitet.

I *Din tavshed kan ikke beskytte dig* gør Audre Lorde blandt andet op med den universaliserende/hvide feminisme, som for Lorde er en feminisme, der ikke medtager de levede omstændigheder af andre minoriteter, der burde være repræsenteret i feminismen. I stedet for denne, udforsker Lorde den intersektionelle feminisme, der tager højde for alle livsvilkår og sociale omstændigheder, som på forskellig vis er med til at skabe privilegier eller undertrykkelse. Teksterne i bogen er et opgør med kvindekampen og et kærlighedsmanifest til den på samme tid. De fleste tekster er taget fra taler til

¹ Jeg følger forfatterens/oversætterens beslutning om at skrive Sort med stort S.

arrangementer, specifikt om og for kvinder, og vidner om et livslangt engagement med kampen for kvinders frigørelse.

Bogen indeholder seks essays, som alle på forskelligvis forsøger at vise, hvordan man kan modarbejde undertrykkelsen og undertrykkeren. Lorde forsøger at beskrive hvordan både klasse, køn, etnicitet og seksualitet er udslagsgivende i, hvordan man undertrykkes.

Formelt set kræver en anmeldelse en form for vurdering; en beskrivelse af hvordan værket der anmeldes 'klarede den'. Den magtposition vil jeg så vidt muligt gøre mig bevidst om. Jeg kan dog ikke undlade at hæfte mig ved, hvordan den magt jeg har, som socialiseret hvid cis-mand, gør sig gældende i den her situation.

Teksten vedrører i første omgang ikke mig. For første gang i løbet af et væld af tekster, jeg har læst i mit akademiske arbejde, beskæftiger jeg mig med en tekst, der *ikke* er henvendt til mig, min hvide krop eller mit køn. Det var en af de mest overvældende indsigter, jeg gjorde mig i løbet af læsningen. Stort set alle kanoniserede akademiske tekster, i hvert fald i filosofien, er skrevet af hvide mænd, om hvide mænds erfaringer, men *formidlet og antaget* som universel viden. Jeg er ekstraordinært velstillet, når det kommer til at genkende og spejle mig i disse tekster, og jeg har gjort det ukritisk i meget af den tid, jeg har arbejdet med dem og fanger mig stadig ofte i at gøre det.

Derfor vil jeg prøve ikke at vurdere, men at tage ved lære. Jeg vil dels fremhæve de steder der ræsonnerede med mig og dels forsøge at vise, hvad jeg mener at kunne lære af dem. For selvom jeg er i anden række, er bogen enormt lærerig, selvom den for mig til tider er svær, fordi den minder mig om det ansvar der følger med mine privilegier.

I det femte essay, der behandler forskellighed, viser Lorde, hvor meget det betyder at situere sig selv. For de undertrykte er kampen evig. For Lorde er undertrykkelse en del af hverdagen og opgøret med den hviler på de undertryktes skuldre. Samfundet forsøger at cementere forskellene for at sprede byrden for at gøre ens afvigelse som Sort, som queer eller som arbejder til et individuelt ansvar. Men forskelle er essentielle for at forenes, og vi må

og skal anerkende, at der forskelsbehandles, før vi kan opnå et mere balanceret samliv:

Der er helt sikkert rigtige forskelle mellem os, mellem etnicitet, alder og køn. Men det er ikke forskellene, der skiller os ad. Det skyldes nok nærmere, at vi nægter at anerkende dem, undersøge forvrængningerne, som er resultatet af vores misvisende betegnelser, deres effekt på vores adfærd og vores forventninger til hinanden. (Lorde 2020, 45)

Forskelle skal ikke være grund til splittelse. Forskelle er for det meste en gave, der hjælper til nuancering, spænding og udvikling. Men tit er forskelle også grund til frygt, frygt for det ukendte, og netop anledning til forvrængningerne, som bruges af undertrykkerne til at individualisere de undertrykte:

Det er ikke vores forskelle, som adskiller os som kvinder, men vores modvilje mod at anerkende dem og effektivt at håndtere forvrængningerne, som er resultatet af at ignorere og fejlbedømme disse forskelle. (ibid., 57)

Forvrængningerne er, for mig at se, et slags emancipationspotentiale, hvor det at anerkende forskellene mellem hinanden, at forsøge at tage ved lære, lytte og støtte hinanden i de forskellige udfordringer vi står overfor, hvor især marginaliserede personer skal løftes og lyttes til.

Måske er vi ikke længere der, hvor Lorde var i sin tid, men min erfaring er, at disse ting altid fluktuerer efter omstændighederne. Jeg har et ansvar for at nedbryde herskeren i mig selv. Jeg er ham ikke altid, men jeg står altid til ansvar for, hvad han kan finde på, og derfor til ansvar for at kende det. Det ansvar kræver også af mig, at jeg lytter, løfter og respekterer stemmer fra marginaliserede personer, som f.eks. Lorde.

I essayet "Brug af vrede: kvinder der reagerer på racisme" fremhæver Lorde forskellige korte historier, hvor hun har oplevet at blive overhørt, misforstået, gjort stum osv. Selv i kvindebevægelsen var det det samme, og det gjorde Lorde vred. Hun skriver: "*Min reaktion på racisme er vrede ...*

Kvinder der reagerer på racisme betyder, at kvinder reagerer på vrede; vreden over eksklusion, uanfægtede privilegier, etniske forvrængninger” (ibid., 61-62). For at vise hvor vreden opstår, beskriver hun forskellige situationer, hvor vreden er kommet frem:

Efter 15 år med en kvindebevægelse, der hævder at adressere livsvilkårene og en mulig fremtid for alle kvinder, hører jeg stadig, på campus efter campus: 'Hvordan kan vi adressere racistiske problemstillinger? Ingen racialiserede kvinder deltog.' Eller sagt på en anden måde: 'Vi har ingen i vores afdeling, som er klædt på til at undervise i deres værker.' Med andre ord er racisme de Sorte kvinders problem, de racialiserede kvinders problem, og det er kun os, der kan debattere dem. (ibid., 63)

Med en klar bevidsthed om at jeg centrerer mig selv, vil jeg først og fremmest nævne, at disse kampe er af afgørende vigtighed. At gøre op med sig selv som hvid person, hvornår man taler for nogen, fremfor at give nogen adgang til sin platform og sine muligheder. Jeg beskriver nedenfor min egen erfaring, fordi jeg ønsker at tage ved lære af Lorde.

I løbet af de år jeg har arbejdet med filosofi, der ønsker at henvende sig *til alle menneskelige vilkår*, er det så sjældent, at jeg støder på andre autoriteter end hvide mænd. Og vi har på ingen måde autoritet eller mulighed for at sætte os ind i andres levede erfaringer. Jeg kan ikke forstå, hvorfor filosofien ikke i langt højere grad hylder mangfoldighed og forskellighed, sådan som Lorde gør det, og jeg ønsker inderligt at det ændrer sig. Ikke nok med at hun gør det i kvindebevægelsen, mener jeg at se hende som en lige så autoritativ kilde til filosofi, som mange af de gamle kanoniserede heteroseksuelle hvide mænd.

Derfor vil jeg også lade Lorde have det sidste ord, vel vidende om at det er mig, der har udvalgt det, hvad jeg har gjort for at minde mig selv om at lytte og ophøje alle aspekter af poeten og filosofen Audre Lorde. Følgende spørgsmål tager jeg derfor til efterretning og håber at kunne bringe hendes tanker med mig på min udforskning af mine internaliserede racistiske holdninger.

Vrede, såvel som raseri, er en passende reaktion på racistiske holdninger, når den adfærd, som disse holdninger medfører, forbliver uændret. Jeg vil gerne spørge de tilstedeværende kvinder, der frygter for de racialiserede kvinders vrede mere end deres egne udforskede racistiske holdninger: Er racialiserede kvinders vrede en større trussel end kvindehadet, der præger alle aspekter af vores liv? ... Jeg kan ikke skjule min vrede for at skåne dig for skyldfølelse eller for ikke at såre dig, eller for ikke at svare igen. ... *Skyldfølelse er ikke en reaktion på vrede, det er en reaktion på ens egne handlinger eller mangel på samme.* (ibid. 71)

Litteraturliste

Lorde, Audre. 2020. *Din tavshed kan ikke beskytte dig – Udvalgte essays fra Sister Outsider*. København: Forlaget Mindspace